

Για το “Ημιυπόγειο” του Γιώργου Μπακλάκου – γράφει η Βίκυ Κλεφτογιάννη

Γιώργος Μπακλάκος

ΗΜΙΥΠΟΓΕΙΟ



Βίκυ Κλεφτογιάννη

Η επίπονη παλινδρομική διαδρομή από το σκοτάδι στο φως, η οπτική από τη γη στον ουρανό και αντίστροφα, η αέναη αγωνία της ύπαρξης και η μετρίασή της μέσα από την αναζήτηση σημείων αναφοράς, ο έρωτας, είναι μερικά από τα θέματα που θίγονται στο «Ημιυπόγειο», την πρώτη ποιητική συλλογή του Γιώργου Μπακλάκου. Το νεαρό της ηλικίας του ποιητή -μόλις 25 χρόνων- αντανακλάται σε κάποια από τα ποιήματα της συλλογής, ενώ κάποια άλλα μοιάζουν να έχουν γραφεί από την πένα ενός πολύ ωριμότερου, ηλικιακά, ανθρώπου.

Το ομώνυμο με τη συλλογή ποίημα, σαρκαστικό, με υπόρρητη ειρωνεία, κατακεραυνώνει τους πεζούς ρυθμούς της αστικής καθημερινότητας, την απάθεια, την παραίτηση μέσα σε μια βολεμένη και ουδέτερη ζωή, την πνευματική καθίζηση.

[Τι να καταλάβετε όλοι εσείς που τον κοιτάζετε με βλέμμα περιφρόνησης και λύπης.

Αυτός βγήκε νύχτα έξω, είδε το φεγγάρι απ' το ημιυπόγειο όπως κανείς ποτέ δεν τόλμησε.

Αυτός άπλωσε το χέρι και με την άκρη ακούμπησε το ταβάνι τ' ουρανού, ποιος το 'κανε από σας αυτό.

.....

Αυτός έσπασε το σβέρκο του και λυσσάει στον πόνο, τι να του πείτε όλοι εσείς που 'χετε αυχένα αρτιμελή και Σελήνες αθέατες.]

Στην ίδια λογική, η προσέγγιση του ουρανού, με όλη τη συμβολική του δύναμη, λειτουργεί για τον ποιητή ως προσωπική επανάσταση, ως προσέγγιση της απόλυτης προσωπικής ελευθερίας, της ανάδυσης από το τέλμα. Όπως χαρακτηριστικά γράφει: [Όσο κοιτώ τον ουρανό δε θα τον καταπιεί κανένας βούρκος]. Η ανάγκη για φως, η αναζήτηση ταυτότητας σε μια εποχή σύγχυσης, η κάθε μορφής αντίδραση απέναντι σε ό,τι εγκλωβίζει τον νου -μια προσωπική περιπλάνηση με κοινωνικές προεκτάσεις.

Οι αναφορές, άλλωστε, σε κοινωνικά ζητήματα απαντώνται στη συλλογή ξεκάθαρες. Η ατομική ύπαρξη μέσα σε ένα κοινωνικό πλαίσιο που δεν αφήνει περιθώρια για το διαφορετικό, που αδυνατεί να κατανοήσει και να στηρίξει, που λαιδορεί, που στιγματίζει. Η τρέχουσα κοινωνικοοικονομική κατάσταση δοσμένη με ρεαλισμό και ευαισθησία. Το ταμείο ανεργίας, οι άστεγοι, τα χημικά στις διαδηλώσεις, η αποχαύνωση μπροστά στους τηλεοπτικούς δέκτες. Τα δεσμά που περιορίζουν και καταβαραθρώνουν μια ολόκληρη γενιά, η αγωνία για ένα μέλλον αβέβαιο.

[Τρέχει η ζωή κι ακόμη να έρθει η ώρα
Πάντα είναι δύσκολες οι εποχές
Και τα δικά μας τα πιο μαύρα χρόνια.
Δεν ήρθε ή μήπως πέρασε η δική μας σειρά;]

Και μέσα σε αυτή τη ζοφερή κοινωνική πραγματικότητα, ο άλλος άνθρωπος ως καταφύγιο. Ο άλλος άνθρωπος όμως φυσικά και ως έρωτας, σε τρυφερές ρίμες που τον εξυμνούν και σε άλλες που καταδεικνύουν τη σκληρότητά του, αλλά και την τρομερή μοναξιά του.

[Μέσα στη μάχη σ' έψαχνα μικρό μου
Τη μυρωδιά σου μέσα μου κρατώ
Το όνομά σου δίπλα στο δικό μου]
[Πώς μοιάζει ο έρωτας θηρίο ανίκητο, αθάνατο
Όσες φορές κι αν πάλεψες μαζί του σε διέλυσε
Αν είπες κάποτε πως το κατεύνασες
Φωτιά έγινε και έκαψε ψυχές στο πέρασμά του]

Σε εντελώς διαφορετική διάθεση, συχνές είναι οι ιστορικές αναφορές στη συλλογή, είτε ως πρόσωπα, είτε ως τόποι, είτε ως γεγονότα. Αναγωγή στο σήμερα, στερεοτυπικές μορφές, δίδαγμα μέσα από τους κύκλους της ιστορίας, ακόμη και αποκούμπι σε μια θλιβερή τρέχουσα πραγματικότητα. Τα ιστορικά πρόσωπα ζωντανεύουν φέροντας ιδιότητες διαχρονικές, διαθλώνται μέσα από την ποιητική ματιά, γίνονται πρόσωπα του σήμερα και συντρέχουν τους δύσκολους καιρούς, ενίοτε σαν να δικαιολογούν την αδυναμία του ανθρώπου μέσα στην ιστορία.

[Μοιάζει η ζωή
Ν' αντιγράφει αιώνια
Τον ξακουστό εκείνον
πόλεμον της Τροίας]

Το ανικανοποίητο, ο προβληματισμός σε σχέση με την αίσθηση πληρότητας και αυτό καθαυτό το νόημα της ύπαρξης διέπουν σε πολλά σημεία τη συλλογή. Ο ποιητής προτείνει μια εσωτερικότητα, μια ήπια και ουσιαστική θεώρηση της ζωής.

[Ησυχάστε παρακαλώ.
Μια φορά να έβλεπα τους ανθρώπους
Να ευφραίνονται με την ησυχία και όχι με τον κρότο]

Αυτή την εσωτερικότητα, αυτή την ησυχία αντιτάσσει στις βαρύγδουπες νίκες, στη λογική του πρωταθλητισμού στην καθημερινότητα που ισοπεδώνει τα γεγονότα, που επιβάλλει εξαντλητικούς ρυθμούς, καθορίζοντας κοινωνικά πρότυπα με μέτρο αριθμητικό, με συλλογή από κάθε είδους τρόπαια.

[Γιατί βιάζεσαι να νικήσεις;
Ποιος σε γέλασε, δεν έμαθες πως για κείνον που τερματίζει πρώτος
στον αγώνα,
τελειώνει πιο γρήγορα η διαδρομή;]

Κι όλα αυτά μέσα σε ένα ασφυκτικό άγνωρο αστικό τοπίο, που αποξενώνει και πνίγει. Η προσωπική ακεραιότητα απειλείται από Σειρήνες που αποπροσανατολίζουν, από σχέσεις επιφανειακές, από το μαζικό που τη συνθλίβει και είναι η ενσυνείδητη αντίσταση μονόδρομος για τη διαφύλαξή της.

*[Ασκητής στο κέντρο μιας πόλης. Το επέλεξα.
Είναι πιο δύσκολο εδώ από οποιοδήποτε βουνό.
Όλα σου φωνάζουν να ενδώσεις, όλα πειρασμός]*

Το ίδιο τοπίο όμως, αυτό το αστικό, μέσα από την νεανική ορμή μοιάζει να μεταλλάσσεται και να προσλαμβάνεται λυρικά, αισιόδοξα και ανάλαφρα υπενθυμίζοντας στον αναγνώστη την αυταξία της ζωής, την ομορφιά των απλών πραγμάτων.

*[Χαζεύει ο Λυκαβηττός
Ένα παιδί είναι κι αυτός
Μια πέτρα που στα χέρια σου κρατάς
Ηρθα επαίτης κι έφυγα βασιλιάς]*

Κι έρχεται ως σταθερά, ως σημείο αναφοράς, το γνώριμο και αγαπημένο. Η πάτρια γη, ο τόπος της παιδικής μνήμης που διαφυλάσσεται ακέραιος, κουβαλώντας τη ζωογόνο δύναμη και την αυθεντικότητα, μέσα από τα οποία ο ποιητής αυτοπροσδιορίζεται και βρίσκει τη θέση του στον κόσμο. Στο ποίημα «Ελικωνιάδα Μούσα», ο Ελικώνας, το ορεινό ορόσημο του γενέθλιου τόπου με τη μορφή μιας ξαπλωμένης γυναίκας -μια οικεία εικόνα για τους γηγενείς- είναι ένα καράβι, ένα αιώνιο ορμητήριο άρρηκτα συνδεδεμένο με το θυμικό.

*[Το σώμα μιας γυναίκας που έγινε βουνό, που έγινε καράβι.
Στα πόδια της κατάρτι κόκκινο σαν καμωμένο από κεραυνό
Τραβάει απ τα μαλλιά τα αδέρφια του και ζευγαρώνει με τις αστραπές
Στους πρόποδες, στην πλώρη της, βαθιά ριγμένη η άγκυρά της μέσα μου].*

Σαν καράβι και το Ημιυπόγειο, αν και λίγο κάτω από τη γη, μοιάζει να ίπταται δίνοντας μια πανοπτική εικόνα των πτυχών αυτής της ζωής, φτάνει ως τον ουρανό, βουτάει ξανά ως τα έγκατα, αναταράσσεται, στροβιλίζεται, το σίγουρο πάντως είναι ότι ταξιδεύει και αυτό, εν τέλει, είναι και το πιο σημαντικό.

(Η πρώτη δημοσίευση έγινε στο ηλεκτρονικό περιοδικό Φρέαρ
<http://frear.gr/?p=18236>)